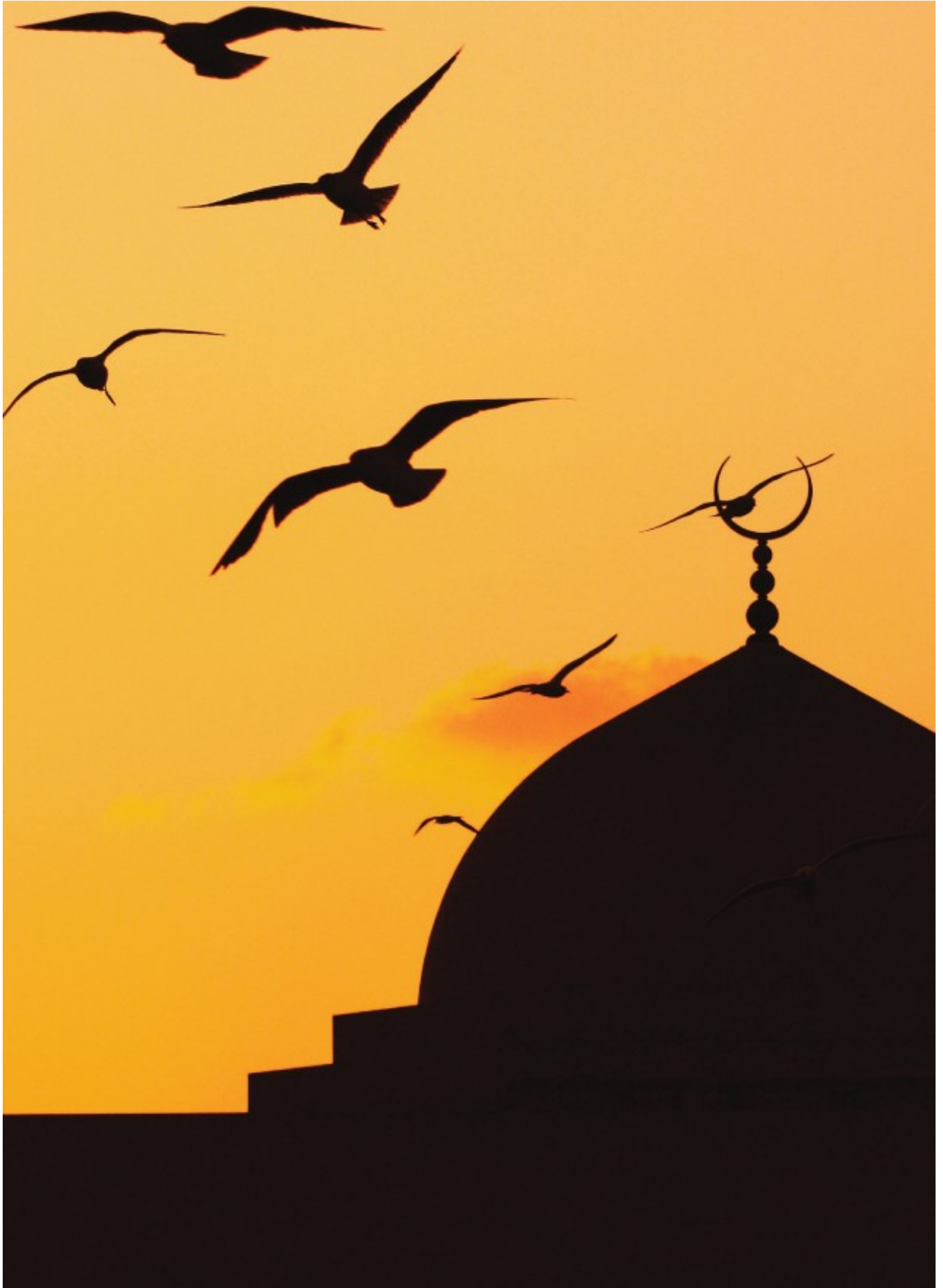

2. ÜNİTE

DİN VE İSLAM

Ünitemize Hazırlanalım

1. Kur'an-ı Kerim'den Bakara suresinin 36-38. ayetlerinin bularak defterinize yazınız.
2. İslam'ın ve imanın şartlarını yazınız.
3. Kelime-i tevhidi ve anlamını araştırarak yazınız.
4. "Biz insanı en güzel şekilde yarattık." (Tîn suresi, 4. ayet.) ayetinden anladıklarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.
5. Hz. Hamza'nın (r.a.) nasıl Müslüman olduğunu araştırarak öğrendiklerinizi sınıfta anlatınız.

Kavramlar : Din, fitrat, tevhid, hanif, iman, Esmâ-i Hüsnâ

2. Ünite

DİN VE İSLAM

1. Dinin Tanımı ve Kaynağı

Din denince aklınıza ilk olarak ne geliyor?

İnsanlık tarihi boyunca Allah (c.c.), insanlar arasından seçtiği peygamberlerle emir ve yasaklarını bildirmiş, insanların dünya ve ahiret mutluluğunu sağlamak için din göndermiştir.

Kur'an-ı Kerim'de din kelimesi hem uluhiyyeti hem ubudiyyeti ifade etmek üzere kullanılır. Çok geniş bir anlam dünyasına sahip olan din kelimesi, Kur'an-ı Kerim'de doksan iki yerde geçmektedir. Buna göre yaratıcı ve ibadet edilmeye layık tek varlık olan Allah'a (c.c.) bakan yönüyle **din**; hâkim olmak, itaat altına almak, kanun ve şariat göndermek, hesaba çekmek, ceza-mükâfat vermek demektir. Yaratılmış kul açısından ise din; boyun eğmek, aczini anlamak, teslim olmak ve ibadet etmektir.¹

BİLGİ KUTUSU

Uluhiyyet: ilahlık, tanrılık, ibadet edilen varlık ve mabut. İslam'a göre uluhiyyet makamı sadece Allah'a (c.c.) aittir.

Ubudiyyet: Kulluk, itaat, boyun eğme, ibadet etme. Allah'ın (c.c.) rızasını elde edebilmek için emirlerini içtenlikle yerine getirip yasaklarından kaçınmak.

(bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 464-465.)

Kur'an-ı Kerim'de Din Kelimesinin Bazı Anlamları

Ceza (karşılık), kıyamet, ahiret	İtaat, hakimiyet, boyun eğme	Teslimiyet, kulluk, ibadet	Kanun, şariat, millet
Nûr suresi, 25. ayet.	Nahl suresi, 52. ayet.	Beyyine suresi, 5. ayet.	Âl-i İmrân suresi, 95. ayet.
"O gün, Allah onlara kesinleşmiş cezalarını verecektir. Allah'ın apaçık hak olduğunu bileceklerdir."	"Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. İtaat de daima O'na olmalıdır. Öyle iken siz Allah'tan başkasından mı korkuyorsunuz?"	"Halbuki onlara, ancak dini Allah'a has kılarak, hakka yönelen kimseler olarak O'na kulluk etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte bu dosdoğru dindir."	"De ki: 'Allah doğru söylemiştir. Öyle ise hakka yönelen İbrahim'in dinine uyun. O, Allah'a ortak koşanlardan değildir.'"

1. bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 79.

İslam âlimleri dinin Allah (c.c.) ile kul arasındaki münasebeti düzenleyen kanun, nizam ve yol olduğunu belirtmişlerdir. Son dönem İslam âlimlerinden Elmalılı Hamdi Yazır, dini akıl sahiplerini kendi istekleriyle iyilikleri yapmaya sevk eden ilahî bir nizam şeklinde tarif etmiştir.² Yapılan tariflerin ortak yönleri dikkate alındığında din; Allah (c.c.) tarafından peygamberler aracılığıyla gönderilen, akıl sahiplerini kendi istek ve hür iradeleriyle hayırlı olan şeylere sevk eden ilahî kurallar bütünü şeklinde tarif edilmektedir.³

BİLGİ KUTUSU

“Din, akıl sahiplerini kendi iradeleriyle şimdiki halde (dünyada) salâha, gelecekte (ahirette) felâha sevkeden, Allah (c.c.) tarafından konulmuş bir kanundur.” (Tehânevî)

“Din, akıl sahiplerini peygamberin bildirdiği gerçekleri benimsemeye çağıran ilâhî bir kanundur.” (Seyyid Şerif Cürcânî)

(bk. Günay Tümer, “Din”, TDV İslam Ansiklopedisi, s. 312-320.)

Bu tariflere göre din:

- İlahî kaynaklı olmalıdır. İnsanların oluşturduğu, uydurduğu şeyler din olamaz.
- Akıl sahibi insanların özgür iradesiyle tercih edilmelidir. İslam dinine göre akıl sağlığı yerinde olmayanlar ve akıl-baliğ olmayanlar dinden sorumlu değildir. Ayrıca din, samimi ve içten duygularla benimsenir, özgür irade ile tercih edilir. Baskı ve zorlamayla dini kabul ettirmeye çalışmak dinin ilkelerine aykırıdır.
- Dinin gönderiliş amacı insanları dünya ve ahiret mutluluğuna ulaştırmaktır. Din özü itibarıyla inananları hayra ve iyiliğe sevk eder.

İnsan kendi hür iradesiyle yolunu seçer ve o yolun kurallarına uyar.

² bk. Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, C 2, s. 315-317.

³ bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s.75.

2. Ünite

DİN VE İSLAM

Kullarına merhamet ve sevgisinin en güçlü göstergelerinden biri de Allah'ın (c.c.) insanları yalnız bırakmayıp tarihin her döneminde vahiy yoluyla buyruklarını onlara bildirmiş olmasıdır. Yüce Allah buyruklarını insanlar arasından seçtiği bir peygambere vahyeder. Vahiy Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını peygamberlerine ulaştırmasıdır. Peygamberler aldıkları bu vahiyleri insanlara hiç değiştirmeden tebliğ ederler. Peygamberlere Allah (c.c.) tarafından vahyedilenlerin tamamı dini oluşturur.

DEĞERLENDİRELİM

"Hz. Peygamber (s.a.v.) 'Din samimiyettir.' buyurdu. Biz 'Kime karşı?' diye sorduk. Bunun üzerine o; 'Allah'a, kitabına, resulüne, Müslümanların idarecilerine ve bütün Müslümanlara (karşı samimi olmaktır.)' buyurdu."

(Müslim, İman, 95; Ebû Dâvûd, Edeb, 59.)

Yukardaki hadisten anladıklarınızı arkadaşlarınızla birlikte değerlendiriniz.

Hız. Âdem'den (a.s.) Hız. Muhammed'e (s.a.v.) kadar bütün peygamberler İslam peygamberleridirler.⁴ Çünkü bütün peygamberler insanları tevhid inancına çağırılmışlardır. Bu inancın temelinde Allah'ın (c.c.) tek olduğu, eşi, benzeri ve ortağı olmadığı gerçeği vardır. Allah'ın (c.c.) varlığı, birliği, peygamberlik ve ahiret inancı gibi temel inanç esasları İslam dininin değişmez ilkeleridir. Bütün peygamberler insanları bu gerçeği kabul etmeye çağırılmışlardır. Bundan dolayı Hız. Âdem'den (a.s.) Hız. Muhammed'e (s.a.v.) kadar bütün peygamberler, aynı dinin yani İslam dininin peygamberleridir.

Tüm ilahi kitaplar tevhid inancını vurgulamıştır.

İnsanların zaman içinde hak dinden uzaklaşmaları ve yanlış yollara sapmaları üzerine Allah (c.c.), peygamberlerini göndererek insanları tekrar tekrar doğru yola (sırat-ı müstakim) yönlendirmiştir.

NOT EDELİM

"Allah katında hak din İslâm'dır..." (Âl-i İmrân suresi, 19. ayet.)

"...Bugün, size dininizi kemale erdirdim, üzerinize olan nimetimi tamamladım, din olarak sizin için İslâm'ı beğendim..." (Mâide suresi, 3. ayet.)

"Kim İslâm'dan başka bir din ararsa, (bilsin ki o din) ondan kabul edilmeyecek ve o ahirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır." (Âl-i İmrân suresi, 85. ayet.)

4 bk. Âl-i İmrân suresi, 33-34 ve 84-85. ayetler.

BİLGİ KUTUSU

Farklı bilim dallarına göre din tanımları:

"Din bir cemaatin meydana gelmesini sağlayan âyin ve inançlar sistemidir. (Emile Durkheim / Sosyolog)

"Din, insanın sonsuzu kavramasını sağlayan, akıl ve mantığa tabi olmayan zihnî bir meleke veya yetenektir." (Max Müller / Dil Bilimci)

"Din, dua, kurban ve inançla kendini gösteren bir arzudur." (Feurbach / Filozof)

"Din, hayatın anlamını veren, öte dünya arayışını sağlayan ve model ortaya koyan bir tecrübedir." (Mircea Eliade / Karşılaştırmalı Dinler Tarihçisi)

(bk. Abdurrahman Küçük ve diğerleri, Dinler Tarihi, s. 20.)

(bk. Baki Adam, Mehmet Katar, Dinler Tarihi, s. 18.)

Dinin tarifini yapmaya çalışan Batılı ilim adamları genelde kendi uzmanlık alanları üzerinden bakarak dine ilişkin farklı tanımlar yapmışlardır. Bu tanımlarda öne çıkan husus felsefe, sosyoloji, psikoloji, antropoloji gibi disiplinlerin insana ve insanın duygu dünyasına ilişkin bazı yaklaşımlarıdır. Dini bağlanma, ilgi ve yansıtma olarak ele alan psikolojinin yanında mutlak olanı anlama ve kavrama arayışı olarak gören felsefi yaklaşımlar da olmuştur. Bazıları dini manevi tecrübenin bir ürünü olarak görürken bazıları da toplumsal hayatı düzenleme ihtiyacından kaynaklanan bir alan olarak tanımlamışlardır. Batılı aydınların dine yaklaşımları, dini kapsayıcı olarak tanımlamaktan uzaktır. Çünkü bu tanımları yapan bilim adamları dini yalnızca bir yönüyle ele almakta ve dinin gerçek yapısını ortaya koymakta yetersiz kalmaktadır. Özellikle 18. ve 19. yüzyıllarda Batı'da etkili olan bazı bilim dalları, materyalist ve pozitivist görüşlerin etkisiyle dinin vahiy kaynaklı olmadığını iddia etmişlerdir. Somut olmayan ve duyu organlarıyla algılanamayan her şeyi yok sayan bu anlayış, Allah'ı (c.c.) ve O'nun vahiy gönderdiği gerçeğini de inkâr etmiştir. Bu anlayışa göre topluluklar, cehalet ve korkuları yüzünden kendilerince tanrılar üreterek bunlara tapınmışlardır.

Allah'ın (c.c.) Kur'an-ı Kerim'de bildirdiklerine şeksiz şüpheş bir şekilde iman eden Müslümanlar, tarih boyunca her topluluğa bir peygamber gönderildiğine inanırlar. Allah bu gerçeği şu şekilde haber vermektedir: **"Andolsun ki biz, 'Allah'a kulluk edin ve tâğut'tan sakının.' diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber gönderdik. Allah, onlardan bir kısmını doğru yola iletti. Onlardan bir kısmı da sapıklığı hak ettiler. Yeryüzünde gezin de görün, inkâr edenlerin sonu nasıl olmuştur!"**⁵ Dolayısıyla dinin Allah (c.c.) tarafından peygamberlere gönderilen ilahî kurallar bütünü olduğuna inananlar için dinin kaynağı konusunda bir sorun ve belirsizlik yoktur.

İlahi kitaplar insanların iyiye, doğruya yönelmesi ve kötülükten sakınması için gönderilmiştir.

5 Nahl suresi, 36. ayet.

2. İnsanın Doğası ve Din

Zor zamanlarda nerdeyse bütün insanların yüce bir varlığa sığınmak istemesinin sebebi sizce nedir?

Din duygusu, fitri (doğuştan gelen) bir özelliktir. İnanmak insanın doğuştan beraberinde getirdiği bir duygudur. İnsanın maddi, bedensel ihtiyaçları olduğu gibi ruhunun da ihtiyaçları vardır. İnsan ruhunun bu dünyada yalnız ve sahipsiz olmadığını bilmesi ve sığınılacak yüce varlığı bulması çok önemlidir. Bu yüzden insan her zaman ve her yerde yüce, kudretli ve ulu bir varlığa sığınma, ona güvenme ve ondan yardım dileme ihtiyacını hissetmiştir. Tarihin her döneminde din, insanın sığınma ve güvenme ihtiyacına karşı Allah'ın (c.c.) kullarına sunmuş olduğu bir ikramıdır. Din aynı zamanda insanın anlam arayışına ışık tutar ve sorularına cevap verir.

Fitrat, canlıların yaratılıştan sahip olduğu özelliklerdir.

Allah (c.c.) insanı en güzel şekilde yarattığını şöyle haber vermektedir: **"Biz insanı en güzel şekilde yarattık."**⁶ Bazı bilim adamlarının ve teorisyenlerin insanlık tarihinin zihinsel, ruhsal ve bedensel olarak gelişmemiş insanlarla başladığı iddiası doğru değildir. İslam inancına göre Hz. Âdem'den (a.s.) itibaren bütün insanlar, Allah (c.c.) tarafından gönderilen tevhid dininin esaslarını kavrayıp benimseyecek ve hayatlarını bu esaslara göre düzenleyecek yeterlikte yaratılmışlardır. Kur'an-ı Kerim'de insanın bu kapasitesine işaret edilerek insanın fitrata uygun davranması gerektiği şöyle belirtilir: **"(Resûlüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fitrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler."**⁷ Bu ayete göre dinin özünü oluşturan şey tabiîliktir. Allah'ın (c.c.) emir ve yasakları insanın eğilim ve istidatlarına uygundur. Hz. Peygamberin **"Her doğan fitrat üzere doğar..."**⁸ hadisi de Allah'ın (c.c.), kullarını saf bir fitrat üzere yarattığını haber verir.

6 Tîn suresi, 4. ayet.

7 Rûm suresi, 30. ayet.

8 Buhârî, Cenâiz, 79.

İnsanın temel özellikleriyle uyumlu din, fitrat dini olan İslam'dır. Kur'an-ı Kerim'de bu tabiiliği ve saflığı ifade eden kavramlardan biri de hanifliktir. **Haniflik** Allah'ın (c.c.) başlangıçtan itibaren insanlara bildirdiği, insanın tabiatına en uygun olan tevhid dinidir. Kur'an-ı Kerim'de haniflikle birlikte en çok adı geçen peygamber Hz. İbrahim'dir (a.s.). Onun Yahudi ve Hristiyan olmadığı bilakis hanif bir Müslüman olduğu şu şekilde beyan edilir: **"İbrahim ne Yahudi ne de Hristiyandı. Fakat o, hanif (Allah'ı bir tanıyan, hakka yönelen) bir Müslümandı. Allah'a ortak koşanlardan da değildi."**⁹ Ayetten de anlaşılacağı üzere haniflik, insanın tabiatına ve fitrata uygun olarak kayıtsız ve şartsız Allah'a (c.c.) teslim olmak, ilah olarak yalnızca Allah'ı (c.c.) kabul etmek ve yalnızca O'na kulluk etmek demektir. Hanif ise, Allah'ın emrettiği doğru yola girip o istikamette yaşayan kişidir.

Din insanları hayra ve güzelliğe yönlendirerek toplumda huzuru sağlar.

Hz. Muhammed (s.a.v.) bir hadisinde *"Ben Yahudilik ve Hristiyanlıkla değil kolaylaştırılmış Haniflikle gönderildim."*¹⁰ buyurmuştur. Ayet ve hadislerde geçen haniflik, bütün peygamberlerin tebliğlerinde ortak olan ilkeleri ifade eder. Zaten hanif kelimesi İslamî literatürde müslim kelimesinin eş anlamlısı olarak kullanılmıştır.¹¹

BİLGİ KUTUSU

Fitrat:

Yüce Allah'ın, tüm varlıkları kendi varlığını ve birliğini tanıyabilme gücü ve yeteneği ile yaratması, Haniflik, tevhid ve İslam inancıdır. İnsanın yaratılışında bulunan ve hayatı anlamlandırma çabalarına yön veren, çalışmakla elde edilemeyen ve inanmayı da içeren, insanın doğuştan getirdiği yetenektir.

(bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s.121-122.)

⁹ Âl-i İmrân suresi, 67. ayet.

¹⁰ Ahmed b. Hanbel, V, 266.

¹¹ bk. Şaban Kuzgun, "Hanif", TDV İslam Ansiklopedisi C 16 s. 33-39.

2. Ünite

DİN VE İSLAM

NOT EDELİM

Hız. Muhammed (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Yatağına girip yatmak istediğın zaman şu duayı oku:

'Allah'ım! Kendimi sana teslim ettim. İşimi sana havale ettim. Azabından korkup, sevabını umup sırtımı sana dayadım. Senden (azabından) korunmanın ve güven-de olmanın tek yolu, ancak sana (rahmetine) sığınmaktır. İndirdiğın kitabına ve gönderdiğın Nebi'ye inandım.' Eğer o gece ölürsen, fıtrat (İslam) üzere ölürsün."

(Buhârî, Deavât, 6.)

Yüce Allah'ın buyruğı olan din, insanlara yön verir, onları iyi ve faydalı şeyler yapmaya yöneltir. Hayatı düzenleyen bir nizam, kanun ve ahlak bütünü olduğundan toplumsal işleyişin her alanını düzenleyerek huzuru sağlar. Dinin ortaya koyduğu ahlak çok güçlü ve etkilidir. Bu ahlakın etkili olmasının sebebi o dini benimseyen kişiyi içten kuşatıcı olmasıdır.

İnsanın kendisini aşan yüce bir kudrete gönülden bağlanması da onu daha güçlü ve güvenli kılar. Bunun için dua, niyaz, iltica ile o yüce varlığa yalvarıp sığınır. Din-deki ahiret inancı bir yandan kişinin sorumluluk bilincini yükseltirken diğeri yandan onu ahlaki bakımdan daha özenli ve dikkatli olmaya sevk eder.

3. İman ve İslam ilişkisi

Bir insanın, İslam dinine girebilmesi için neler yapması gerekir?

İman, kelime itibarıyla bir kimsenin şüphe duymaksızın bir şeyi kabul etmesi, doğrulaması, onaylaması ve tasdik etmesi anlamına gelir. Ayrıca güven vermek, güvenlikte olmak, içten ve yürekten inanmak gibi anlamları da vardır. Dinî terim olarak iman; Allah'ın (c.c.) bir ve tek olduğuna ihlasla (samimiyetle) inanıp Hız. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğini kabul etmek, onun Kur'an-ı Kerim aracılığıyla getirdiklerine inanmak ve bunlara teslim olmaktır. Bu inanca sahip kimseye mümin denir.

İnsan, beden ve ruh boyutları olan bir varlıktır. İnsanın ruh boyutunun en belirgin özelliğı inanmaktır. İnsanlık tarihinin tüm zamanlarında ve tüm toplumlarda inanç bir gerçeklik olarak karşımıza çıkar. Çünkü inanma duygusu insana yaratılışında verilen bir özelliktir.¹² İnsan bu özelliğı dolayısıyla bir ve tek yaratıcıya inanma ihtiyacı duyar. Bunun yansımaları tarih boyunca insanlığın kültür, sanat ve medeniyet birikiminde açık bir şekilde görülmektedir. İnsan, dünya hayatı boyunca huzur ve güven içerisinde yaşamayı ister. İnsanlar ancak iman sayesinde hayatlarını belirsizlikten ve karmaşadan kurtarıp anlamlı hale getirir. Bu yönüyle iman, insana niçin var olduğunu ve yaşadığı hayat içerisinde zorluklarla nasıl başa çıkacağını gösteren bir kaynaktır. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de "**Müminler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir.**"¹³ buyurarak inanan insanların tüm zorluklardan sonra güven ve huzura erişeceğini müjdelemektedir.

12 bk. Rûm suresi, 30. ayet.

13 Mü'minûn suresi, 1. ayet.

İman, Yüce Allah'ın varlığına yürekten inanmayı gerektirir.

İslam kelime olarak teslimiyet, itaat etmek, boyun eğmek, bağlanmak, barış ve esenlikte olmaktır. Dinî terim olarak ise Yüce Allah'a itaat etmek, Hz. Peygamber'in getirdiklerinin hepsini kalp ile tasdik edip dil ile söyleyerek Allah'ın (c.c.) emir ve yasakları doğrultusunda yaşamaktır.

Allah'ın (c.c.) dinine teslim olan, Hz. Peygamber'in din adına bildirdiklerine gönülden bağlanan, inandıklarını yaşamaya çalışan, ibadetlerini yerine getiren ve dinin güzel ahlakını davranışlarına yansıtan kişiye Müslüman denir. Bu konuda Hz. Peygamber Müslümanı şöyle tarif etmektedir: *"Dilinden ve elinden (gelecek kötülükler konusunda) Müslümanların güven içinde oldukları kimse!"*¹⁴

İslam âlimlerine göre iman ile İslam birbiriyle yakından ilişkili kavramlardır. Bu iki kavramın aynı şeyi belirttiğini savunanlar, iman ve İslam'ın birbirini tamamladığı ve her ikisinde de tasdik ve teslimiyetin esas olduğu görüşünden yola çıkarlar. İmanın İslam'dan, İslam'ın da imandan ayrı düşünülmemeyeceği bir gerçektir. Dışta ve görünürde olana İslam, içte ve kalpte olana iman denilebilir. İman kalbin tasdik etmesi, İslam ise amel ve davranışlarla bu tasdikin eyleme taşınarak görünür kılınmasıdır. İman kalple gerçekleşen tasdiktir. İslam ise dil ile ikrar, itaat, boyun eğme ve teslimiyettir.

NOT EDELİM

Hız. Muhammed (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

"Kim bir iyilik yaptığında seviniyor, bir kötülük yaptığında üzülüyorsa o mümindir."

(Ahmed b. Hanbel, IV, 399.)

14 Buhârî, İman, 5; Müslim, İman, 66.

2. Ünite

DİN VE İSLAM

BİLGİ KUTUSU

İman:

- İnanmak, tasdik etmek.
- Emniyette olmak, güvende olmak, güven vermek.
- Kişinin Allah'ın (c.c.) varlığını, birliğini, sıfatlarını, peygamberlerini, ahiret gününü ve bunlardan başka iman edilmesi gereken şeyleri kalp ile tasdik edip dil ile söylemesi.
- Son peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.v) ve onun tarafından insanlığa bildirilen şeylere hiçbirini dışta bırakmaksızın inanmak, onun doğruluğu konusunda herhangi bir kuşku duymamak.

(bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s.167.)

İslam:

- Kurtuluşa ermek, güven ve emniyette olmak.
- Boyun eğmek, itaat, teslim olmak, sulh ve barış yapmak.
- Şirkten ve şirk ahlakından uzaklaşıp Allah'ın (c.c.) birliğini ve Hz. Peygamber'in hak oluşunu kabul ederek Allah'ın (c.c.) emrine, peygamberin sözüne uyup teslimiyet göstermek.
- Allah (c.c.) tarafından peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed'e (s.a.v) vahiy yolu ile bildirilerek bütün insanlığa gönderilen son ve hak din, Müslümanlık.

(bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s.176.)

DEĞERLENDİRELİM

“Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi: Güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca (benzetti). (O ağaç), Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara misaller getirir.”

(İbrâhîm suresi, 24-25. ayetler.)

“Allah’a çağıran, makbul ve güzel işler yapan ve ‘Kuşkusuz ben Müslümanlardanım’ diyenden daha güzel sözlü kim vardır?”

(Fussilet suresi, 33. ayet.)

Yukardaki ayetlere göre güzel söz ve güzel sözlü kimse hakkında neler söylenebilir? Değerlendiriniz.

4. İslam İnanç Esaslarının Özellikleri

İmanın şartları nelerdir?

Müslüman, Kur'an'ın bütün sure ve ayetlerinin Allah tarafından Hz. Muhammed'e (s.a.v.) indirilmiş vahiyler olduğunu kuşkusuz bir şekilde benimseyip kabul eder. Böylece bir Müslüman iman konularının Kur'an-ı Kerim'in tamamından oluştuğunun bilincinde olarak Hz. Muhammed'i (s.a.v.) tasdik etmiş olur. Bununla birlikte İslam âlimleri Cibril hadisini de göz önünde tutarak ilk dönemlerden itibaren iman esaslarının altı olduğunu söylemişlerdir.¹⁵

Zamana, mekâna, fert ve toplumlara göre değişiklik göstermeyen ve bir bütün olup bölünme kabul etmeyen inanç esaslarının bir kısmına inanıp bir kısmına inanmamak söz konusu olamaz.¹⁶ Hz. Âdem'den (a.s.) beri bütün peygamberlerin tebliğ ettiği ve temelinde tevhidin yer aldığı İslam'ın inanç esaslarının özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. İslam'ın inanç esasları sade, açık ve anlaşılabilir mahiyettedir. İslam inanç esaslarında kapalılık ve anlaşılmazlık söz konusu değildir. Fıtrata uygun oldukları için akl-ı selim tarafından kolayca kabul edilir. İnsana şah damarından daha yakın olan Allah'ın (c.c.)¹⁷ ona en büyük ikramlarından biri de akıldır. İnsan bu akıl sayesinde İslam inanç esaslarını anlayıp benimsemekte zorlanmaz.
2. İslam'ın temel kaynaklarında açık bir şekilde ortaya konulan inanç esasları dogmatik değildir. Çünkü dogma; belli bir konuda insanlar tarafından ileri sürülen bir görüşün sorgulanamaz bir gerçek olarak kabul edilmesidir. Dogmalarda insanlar veya belirli kurumlar tarafından belirlenen düşünce ve kabullerin başka insanlara dayatılması söz konusudur. Oysa İslam inanç esasları insan ürünü değil, vahiy kaynaklıdır. İnanan insanlar baskı ve zorlama altında olmaksızın dine gönülden bağlanırlar. Ayrıca İslam inanç esasları hakkında her türlü temellendirme, açıklama ve yorumlama yapılabilmektedir.

İSLAM İNANÇ ESASLARININ ÖZELLİKLERİ

1

Fıtrata uygun, açık ve anlaşılır oldukları için akl-ı selim tarafından kolayca kabul edilir.

2

İnsan ürünü ve dogmatik değil, vahiy kaynaklıdır.

3

İslam inanç esaslarının benimsenmesinde kişilerin hür iradeleri ve tercihleri gerekir.

4

İslam dengeyi esas alır. Ebedî kurtuluş için korku ve ümit arasında dengeli bir hayatı tavsiye eder.

15 bk. Buhârî, İmân, 37; Müslim, İmân, 1-7.

16 bk. Ahmet Saim Kılavuz, "Akaid", TDV İslam Ansiklopedisi, C 2, s. 213.

17 bk. Kâf suresi, 16. ayet.

2. Ünite

DİN VE İSLAM

3. Akli ve iradesi sağlıklı işleyen her insan İslam inanç esaslarını kavramak ve kabul etmek için kimsenin aracılığına ihtiyaç duymaz. Kendisine Allah (c.c.) tarafından bahşedilen özellikler sayesinde inanç esaslarını kolaylıkla anlar.
4. İslam inanç esaslarının benimsenmesinde kişilerin hür iradeleri ve tercihleri gerekir. Baskı ve zorlama ile bir kimsenin mümin olması İslam'ın özüne aykırıdır. İmanın, kişiyi ahirette ebedî kurtuluşa ulaştırabilmesi için kişinin kendi iradesiyle gönülden benimsemiş olması gerekir.
5. İslam inanç esaslarındaki itidal ve denge ahirette kulun amelleri tartılırken de geçerlidir. Yüce Allah ruhundan üfleyip hayat verdiği insana sevgisini ve merhametini Rahmân, Rahîm, Raûf, Afûv, Vedûd ve Gafûr gibi isimleriyle gösterir. Allah (c.c.) aynı zamanda adalet sahibidir ve hiç kimseye zulmetmez. Bununla birlikte ilahi adaletin bir yansıması olarak insanlar yaptıklarının karşılığını ahirette göreceklerdir. Bu yüzden kul Allah'ın (c.c.) rahmetine güvenip sorumluluklarını aksatmamalıdır. Ama O'nun rahmetinden ümidini kesip karamsarlığa da düşmemelidir. Kula düşen korku ve ümit arasında itidalli bir hayat yaşamaktır. Kur'an-ı Kerim'de **"...Allah'a korkuyla ve ümitle dua edin. Muhakkak ki iyilik edenlere Allah'ın rahmeti çok yakındır."**¹⁸ buyrulurken müminlerin korku ve ümit arasında Allah'ın (c.c.) rahmetini dilemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

İslam dini tevhid inancına dayanmaktadır. **Tevhid**, bir ve tek olmak, birlemek gibi anlamlara gelir. Yüce Allah'ın varlığını ve birliğini kabul edip O'nu tek ve eşsiz yaratıcı olarak kabul etmek tevhid kavramıyla ifade edilir. Kur'an-ı Kerim'de bütün peygamberlerin tebliğ ettiği inanç esaslarının temelini tevhid inancı olduğu şöyle ifade edilmektedir: **"Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberlere, 'Şüphesiz, benden başka hiçbir ilah yoktur. Öyleyse bana ibadet edin.' diye vahyetmişizdir."**¹⁹

Akıl sahibi olup da ergenlik çağına gelmiş olan her insanın en başta gelen sorumluluğu, yaratıcısını tanımaktır. O'na iman edip, bu imanın gereği olan kulluk görevlerini yerine getirmektir. Allah'a (c.c.) iman etmek; ibadete layık tek varlığın Allah (c.c.) olduğunu kabul etmeyi ve buna göre hareket etmeyi gerektirir. Yüce Allah vahiy yoluyla kendisini isimleri ve sıfatları ile tanıtır. Allah'ı (c.c.) tanıyan insan ona nasıl iman edeceğini bilir.

NOT EDELİM

"O, öyle Allah'tır ki O'ndan başka tanrı yoktur. Görülmeyeni ve görüleni bilendir. O, esirgeyendir, bağışlayandır. O, kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan Allah'tır. O, mülkün gerçek sahibi, her türlü eksiklikten uzak, barış ve esenliğin kaynağı, güvenlik veren, gözetip koruyan, mutlak güç sahibi, düzeltip ıslah eden ve dilediğini yaptıran ve büyüklükte eşsiz olan Allah'tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır. O, yaratan, yoktan var eden, şekil veren Allah'tır. Güzel isimler O'nundur. Göklerdeki ve yerdeki her şey O'nu tesbih eder. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."

(Haşr suresi, 22-24. ayetler.)

¹⁸ A'râf suresi, 56. ayet.

¹⁹ Enbiyâ suresi, 25. ayet.

DİN VE İSLAM

2. Ünite

Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayet Allah'ın (c.c.) isimlerinden (esmâ-i hüsnâ) bahsederek O'nu bize tanıtır. Bu ayetlerde Allah (c.c.) birlik ve mükemmellik sıfatlarıyla nitelenir. **"...O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, görendir."**²⁰ ayeti Allah'ın (c.c.) benzerinin olmadığını belirtirken aynı zamanda O'nu görme ve işitme sıfatlarıyla tanıtmaktadır.

DEĞERLENDİRELİM

"Allah, O'ndan başka ilah yoktur. O, hayy (diri)dir, kayyûmdur (yarattıklarını koruyup bizzat yönetendir). Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama. Göklerde ve yerdekilerin hepsi O'nundur. İzni olmadan O'nun katında kim şefaate edebilir? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. (O'na hiçbir şey gizli kalmaz.) O'nun bildirdiklerinin dışında insanlar O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır, onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O, yücedir, büyüktür." (Bakara suresi, 255. ayet.)

Yukarıdaki ayeti Allah'ın (c.c.) isimleri ve sıfatları açısından değerlendiriniz.

Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın (c.c.) varlığı, birliği ve yetkin sıfatlara sahip olduğu konusunda kâinattan, insandan ve geçmiş toplumlardan örnekler verilir. İnsanın yaratılış safhalarından, göklerin ve yerin yaratılışından, baharda yeryüzünün tekrar canlanarak diriltilmesinden bahsedilerek bütün bu fiilleri gerçekleştirenin Allah (c.c.) olduğu vurgulanır.

Kur'an-ı Kerim'de **"En güzel isimler (esmâ-i hüsnâ) Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin. O'nun isimleri hakkında gerçeği çarpıtanları bırakın. Onlar yapmakta olduklarının cezasına çarptırılacaklardır."**²¹ buyrulmuştur. Allah'a (c.c.) gereği gibi iman etmek ancak O'nu isimleri ve sıfatlarıyla doğru bir şekilde tanımakla mümkündür.

İslam'ın inanç esasları bir bütündür. Bu yüzden inanılması gereken şeylerin tamamına eksiksiz bir şekilde inanmak gerekir. İnanç esaslarının bir kısmına inanıp bir kısmına inanmayan kimseler mümin sayılmaz. Çünkü iman bütünlük ister. Özellikle peygamberler arasında ayırım yaparak bazısını kabul edip bazısını reddetmek tevhid inancına aykırıdır. Allah'a (c.c.) iman edip gönderdiği vahyi kabul etmemek düşünülemez. Bu gibi ayırımlar yapanlar hakkında Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: **"Şüphesiz, Allah'ı ve peygamberlerini inkâr edenler, Allah'a inanıp peygamberlerine inanmayarak ayırım yapmak isteyenler, (Peygamberlerin) kimine inanırız, kimini inkâr ederiz.' diyenler ve böylece bu ikisinin (imanla küfrün) arasında bir yol tutmak isteyenler var ya; işte onlar gerçekten kâfirlerdir. Biz de kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır."**²²

BİLGİ KUTUSU

Esmâ-i Hüsnâ: İsmi'nin çoğulu olan esmâ ile "güzel, en güzel" anlamındaki hüsnâ kelimelerinden oluşan esmâ-i hüsnâ (el-esmâü'l-hüsnâ) terkibi ayet ve hadislerde Allah'a nispet edilen isimleri ifade eder. Allah'ın (c.c.) Kur'an'da geçen isimleri 100'den fazladır. Muhtelif hadislerde Allah'a (c.c.) nispet edilen başka isimler de mevcuttur. Ancak esmâ-i hüsnâ daha çok Allah'ın (c.c.) 99 ismi için kullanılır.

(bk. Bekir Topaloğlu, "Esmâ-i Hüsnâ", TDV İslam Ansiklopedisi, C II, s. 404.)

20 Şûra suresi, 11. ayet.

21 A'râf suresi, 180. ayet.

22 Nisâ suresi, 150-151. ayetler.

5. Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ suresi, 136. Ayet

Bir bütünün asıl unsurlarından birini inkâr eden kişinin o bütüne saygısı olduğunu söylemek neden imkansızdır?

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ
الَّذِي أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ
ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ۝

“Ey iman edenler! Allah’a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah’ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, derin bir sapıklığa düşmüş olur.” (Nisâ suresi, 136. ayet.)

Kur'an-ı Kerim’de dördüncü sırada yer alan Nisâ suresinin bu ayetinde Allah müminlerden iman etmelerini istiyor. İman edenlerin nelere, nasıl inanmaları gerektiğini bildiriyor. Bu ayette İslam inanç esasları peşpeşe sıralanarak bunlara iman etmeyen kimselerin düşeceği vahim durum belirtiliyor.

Ayette önce Allah’a (c.c.), Hz. Muhammed’e (s.a.v.), O’na indirilen kitaba ve Kur'an-ı Kerim’den önce indirilen kitaba inanılması emrediliyor. İman edenleri kuvvetli ve sarsılmaz bir imana davet eden Allah (c.c.), Allah’ı, meleklerini kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr eden kimselerin hak dinden ayrılarak sapıklığa düşeceklerini haber veriyor. Burada inanç esaslarının bir arada ve güçlü bir şekilde ifade edilmesi, hem onların insanın mümin olması için gerekli olduğunu hem de bir bütün olduklarını ispat eder. Bunlardan birine bile inanmayan kimsenin imanı geçerli değildir. Bu esaslardan birini bile inkâr eden kimse, doğru ve kurtarıcı imana kavuşamayıp hak dinden sapmış sayılır.

Bu ayetin iniş sebebini son dönem İslam alimlerinden Elmalılı Hamdi Yazır eserinde anlatıyor. Bir gün Medine’de bir kısım Yahudi din adamı Resulullah’a (s.a.v.) gelerek : “Ey Allah’ın Resülü biz, sana, kitabına, Musa’ya, Tevrat’a ve Üzeyr’e iman ediyoruz. Fakat bunların dışındaki kitapları ve peygamberleri tanımıyor ve kabul etmiyoruz.” derler. Hz. Muhammed de (s.a.v.) “Hayır, Allah’a, bütün peygamberlerine, Muhammed’e ve kitabı Kur’an’a ve ondan önceki her kitaba iman ediniz.” buyurur. “Yapmayız.” derler. Bu konuşmadan bir süre sonra bu ayet iner ve onlar da iman ederler.²³

Kur'an-ı Kerim’in hem bu ayetiyle hem başka pek çok ayetiyle bildirilen iman esaslarını Hz. Muhammed (s.a.v.) de hadisleriyle ortaya koymuştur. Bunlardan biri de Cebrail’in (a.s.) bir insan suretinde gelerek arkadaşlarının ortasında Hz. Peygambere iman, İslam ve ihsanı sorduğu hadistir. Cebrail (a.s.) sorular sorarak Hz. Peygamberin cevaplamasını ve böylece Müslümanların dinlerini öğrenmelerini istemiştir.

23 bk. Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, C 3, s. 119-120.

H. Muhammed (s.a.v.), bu hadisinde imanı, İslam'ı ve ihsanı Őu Şekilde tarif etmektedir: *"İman, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe inanmandır. Yine kadere, hayrına ve Őerrine iman etmendir... İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Resulü olduğuna Őehadet etmen; namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermek, Ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Kâbe'yi hacetmendir... İhsan, Allah'a onu görüyormuŐsun gibi kulluk etmendir. Sen onu görmüyorsan da O, seni mutlaka görüyor..."*²⁴

YAZALIM

Kur'an-ı Kerim mealinden Bakara suresi 153; Âl-i İmrân suresi 53, 102; Asr suresi 1-3. ayetlerini bularak aşağıdaki boşluğa yazınız.

²⁴ Müslim, İman, 1; Buhârî, İman, 37.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Vahiy ne demektir?

.....

.....

2. İslam alimlerine göre dinin tanımını yapınız.

.....

.....

3. İman ve İslam'ın tanımını yapınız.

.....

.....

4. Fitrat ne demektir?

.....

.....

5. İslam inanç esaslarının özelliklerini maddeler halinde yazınız.

.....

.....

6. Müslüman neden ümit ve korku arasında yaşamalıdır? Düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi dinin tanımlarından biri değildir?

- A) Allah (c.c.) ile kul arasındaki münasebeti düzenleyen kanun, nizam ve yoldur.
- B) Akıl sahiplerini Peygamberin bildirdiği şeyleri kabule çağıran ilahî bir düzenlemedir.
- C) Din, akıl sahiplerini kendi iradeleriyle şimdiki halde (dünyada) salâha, gelecekte (ahirette) felâha sevkeden, Allah (c.c.) tarafından konulmuş bir kanundur.
- D) Akıl sahiplerini kendi istekleri ile iyilikleri yapmaya sevk eden ilahi bir nizamdır.
- E) İnsanların kendi çıkarlarına göre belirledikleri kurallar bütünüdür.

2. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamber olarak gönderilmesinden önce Allah'ın varlığına ve birliğine inanmak. Hz. İbrahim'in (a.s.) tebliğ ettiği tevhit inancını korumak.

Yukarıda tanımı yapılan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İman B) Kur'an C) Sünnet D) Haniflik E) Vahiy

3. İslam inanç esaslarıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) İslam inanç esasları kapalı ve müphem olduklarından anlaşılmazlar.
- B) İslam'ın inanç esasları bir bütündür. Hepsi Allah (c.c.) tarafından ortaya konmuştur.
- C) İslam'ın inanç esasları sade, açık ve anlaşılabilir mahiyettedir.
- D) İslam inanç esaslarının temeli tevhid ilkesidir.
- E) İslam inanç esaslarında daima itidal ve denge vardır.

4. Aşağıdaki tanımlardan hangisi hanif kavramının karşılığıdır?

- A) İlahî vahiy yoluyla gelen ve kilise tarafından doğru olarak tanımlanan öğreti.
- B) Allah'ın (c.c.) zatında ve sıfatlarında bir olduğunu kabul etmeyen kişi.
- C) Allah'ın emrettiği doğru yola girip o istikamette yaşayan kişi.
- D) Allah'a (c.c.) içten bir şekilde saygı duymak.
- E) Hz. Muhammed'in (s.a.v.) söz ve davranışları.

5. Aşağıda verilen İslam inanç esaslarıyla ilgili cümlelerden hangisi yanlıştır?

- A) Allah'a (c.c.) gereği gibi iman etmek ancak O'nu isimleri ve sıfatlarıyla doğru bir şekilde tanımakla mümkündür.
- B) İslam inanç esasları tevhid ilkesine dayanır.
- C) İslam inanç esasları bir bütün olduğundan hepsine birden iman etmek gerekir.
- D) İslam inanç esaslarını akılla kavramamız mümkün değildir.
- E) Kur'an-ı Kerim'de yer alan inanç esaslarını kabul etmeyenler cennete giremez.

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen kelimelerden uygun olanlarla doldurunuz.

(İman, fitrat, ihlas, esmâ-i hüsnâ, tevhid)

1. ...., emniyette olmak, güvende olmak, güven vermek demektir.
2. ...., Yüce Allah'ın varlığını ve birliğini kabul edip, O'nu tek ve eşsiz yaratıcı olarak kabul etmektir.
3. Allah'ın (c.c.) güzel isimlerine ..... denir.
4. Kulun bütün davranışları ve sözlerinde sadece Allah rızasını gözetmesine ..... denir.
5. Allah'ın (c.c.) insan tabiatına bahşettiği yaratanını tanıma eğilimi, ruh temizliği gibi özelliklere ..... denir.

D. Aşağıdaki cümleler doğruysa başına (D) yanlıysa (Y) yazınız.

1. ( ) Bütün peygamberler insanları tevhid inancına davet etmişlerdir.
2. ( ) Hz. İbrahim (a.s.) bir İslam peygamberidir.
3. ( ) İman ve İslam'ın birbirinden ayrılması mümkün değildir.
4. ( ) İslam inanç esasları karışık olduğundan anlaşılması çok zordur.
5. ( ) Müslüman kesinlikle cennete gideceğini bildiğinden Allah'tan (c.c.) korkmasına gerek yoktur.

